EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 18.10.2024
COM(2024) 471 final

2024/0259 (NLE)

Ehdotus

NEUVOSTON PÄÄTÖS

Euroopan unionin ja Uzbekistanin tasavallan tehostetun kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta

PERUSTELUT

1. EHDOTUKSEN TAUSTA

- **Ehdotuksen perustelut ja tavoitteet**

Oheinen ehdotus koskee säädöstä, jossa annetaan valtuutus Euroopan unionin ja Uzbekistanin tasavallan tehostetun kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen, jäljempänä ’sopimus’, allekirjoittamiseen.

Euroopan unionin (EU) ja Uzbekistanin tasavallan väliset suhteet perustuvat tällä hetkellä Brysselissä 21. kesäkuuta 1996 allekirjoitettuun kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen, joka tuli voimaan 1. heinäkuuta 1999.

Neuvosto hyväksyi 9. lokakuuta 2017 päätöksen luvan antamisesta aloittaa Uzbekistanin tasavallan kanssa neuvottelut tehostetusta kumppanuus- ja yhteistyösopimuksesta. Sopimusneuvottelut aloitettiin marraskuussa 2018. Euroopan unioni ja Uzbekistanin tasavalta saivat sopimusta koskevat neuvottelut päätökseen kesäkuussa 2022. Pääneuvottelijat parafoivat tehostetun kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen tekstin 6. heinäkuuta 2022.

Sopimus on tärkeä askel, kun EU tiivistää poliittisia ja taloudellisia suhteitaan Keski-Aasian kanssa. Se tarjoaa myös pohjan EU:n ja Uzbekistanin tasavallan entistä tuloksekkaammalle kahdenväliselle toiminnalle vahvistamalla poliittista vuoropuhelua ja tehostamalla yhteistyötä monilla eri aloilla.

Sopimus sisältää EU:n vakiolausekkeet ihmisoikeuksista, Kansainvälisestä rikostuomioistuimesta, joukkotuhoaseista, pienaseista ja kevyistä aseista sekä terrorismin torjunnasta. Se kattaa myös yhteistyön muun muassa seuraavilla osa-alueilla: terveys, ympäristö, ilmastonmuutos, energia, verotus, koulutus ja kulttuuri, työmarkkinat, työllisyys- ja sosiaaliasiat, tiede ja teknologia sekä liikenne. Sopimuksessa käsitellään myös oikeusalan yhteistyötä, oikeusvaltioperiaatetta, rahanpesua ja terrorismin rahoitusta sekä järjestäytynyttä rikollisuutta ja korruptiota. Sopimuksen kauppaa koskevan osan odotetaan takaavan paremman sääntely-ympäristön talouden toimijoille ja tuovan siten huomattavaa taloudellista hyötyä EU:n yrityksille. Tehostettu kumppanuus- ja yhteistyösopimus ei ole sääntelyn toimivuutta ja tuloksellisuutta koskevan ohjelman (REFIT) soveltamisalaan kuuluva aloite.

Sopimuksella perustetaan institutionaalinen kehys, joka koostuu yhteistyöneuvostosta, yhteistyökomiteasta ja parlamentaarisesta yhteistyökomiteasta (ks. VII osasto ”Institutionaaliset, yleiset ja loppumääräykset”) sekä teollis- ja tekijänoikeuksien alakomiteasta, ja sen nojalla voidaan perustaa alakomiteoita ja muita elimiä yhteistyöneuvoston avuksi. Siinä vahvistetaan myös velvoitemekanismi sitä varten, jos toinen osapuoli ei täytä sopimuksesta johtuvia velvoitteitaan.

Tullessaan voimaan sopimus korvaa 21. kesäkuuta 1996 allekirjoitetun Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Uzbekistanin tasavallan kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen.

- **Yhdenmukaisuus muiden alaa koskevien politiikkojen säännösten kanssa**

Tehostetun kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen perustana ovat Uzbekistanin tasavallan ja EU:n tavoitteet ja tarpeet edistää kahdenvälisiä suhteitaan EU:n uudesta Keski-Aasian strategiasta 17. kesäkuuta 2019 annettujen neuvoston päätelmien hengessä. Sopimus edistää 15. toukokuuta 2019 hyväksytyn EU:n uuden Keski-Aasian strategian täytäntöönpanoa.

Sopimus on nykyaikaisempi kuin vuoden 1999 kumppanuus- ja yhteistyösopimus: sen soveltamisalaa laajennetaan uusiin yhteistyöaloihin ja kauppa- ja taloussuhteiden sääntelykehystä kehitetään huomattavasti Maailman kauppajärjestön (WTO) sääntöjen ja alueellisten taloussopimusten mukaisesti.

Kun sopimus on pantu täytäntöön, sitä täydentää yleisen tullietuusjärjestelmän (GSP+) mekanismi, josta Uzbekistanin tasavalta on hyötynyt vuodesta 2021. Järjestelmä tarjoaa ylimääräisiä tullietuuksia vastineeksi 27 keskeisen ihmisoikeuksia, hallintotapaa, ympäristöä tai työtä koskevan yleissopimuksen noudattamisesta.

- **Yhdenmukaisuus unionin muiden politiikkojen kanssa**

Tehostetussa kumppanuus- ja yhteistyösopimuksessa noudatetaan perussopimuksia kaikilta osin sekä säilytetään unionin oikeusjärjestyksen autonomia ja loukkaamattomuus. Siinä edistetään unionin arvoja, tavoitteita ja etuja sekä varmistetaan sen politiikkojen ja toimien johdonmukaisuus, tuloksellisuus ja jatkuvuus.

2. OIKEUSPERUSTA, TOISSIJAISUUSPERIAATE JA SUHTEELLISUUSPERIAATE

- **Oikeusperusta**

– **Aineellinen oikeusperusta**

Jos EU:n toimen tarkastelusta ilmenee, että sillä on kaksi tarkoitusta tai että siinä on kahdenlaisia tekijöitä, ja jos toinen näistä on yksilöitävissä pääasialliseksi tai määrääväksi tarkoitukseksi tai tekijäksi, kun taas toinen on ainoastaan liitännäinen, on oikeuskäytännön mukaan käytettävä vain yhtä oikeudellista perustaa, toisin sanoen sitä, jota pääasiallinen tai määräävä tarkoitus tai tekijä edellyttää. Jos sen sijaan todetaan, että toimella on useampi samanaikainen tarkoitus tai siinä on useita tekijöitä, joita ei voida erottaa toisistaan ja joista mikään ei ole toiseen nähden liitännäinen, jolloin on mahdollista soveltaa useita perussopimusten määräyksiä, tällaista toimea annettaessa on poikkeuksellisesti käytettävä vastaavia eri oikeusperustoja (ks. vastaavasti tuomio 10.1.2006, *komissio v. parlamentti ja neuvosto*, C-178/03, EU:C:2006:4, 42 ja 43 kohta; tuomio 11.6.2014, *komissio v. neuvosto*, C-377/12, EU:C:2014:1903, 34 kohta, tuomio 14.6.2016, *parlamentti v. neuvosto*, C-263/14, EU:C:2016:435, 44 kohta, ja tuomio 4.9.2018, *komissio v. neuvosto* (”*Kazakstan*”), C-244/17, ECLI:EU:C:2018:662, 40 kohta).

Tässä tapauksessa sopimuksella on kaksi päätavoitetta, ja siinä on kaksi keskeistä tekijää, jotka kuuluvat yhteisen kauppapolitiikan ja kehitysyhteistyön alaan. Ehdotetun päätöksen oikeusperustan olisi sen vuoksi oltava Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä ’SEUT-sopimus’, 207 ja 209 artikla[1].

On huomattava, että sopimukseen ei sisälly jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia aloja, minkä vuoksi jäsenvaltioiden ei tarvitse olla sopimuksen osapuolia.

[1] Vuosien 2020, 2021, 2022 ja 2023 rahavirtojen perusteella Uzbekistanin tasavalta on alemman keskitulotason maa, joka sisältyy naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen – Globaali Eurooppa perustamisesta 9 päivänä kesäkuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/947 3 artiklan 3 kohdassa mainittuun OECD:n kehitysapukomitean luetteloon virallisen kehitysavun saajista.

– **Menettelyllinen oikeusperusta**

SEUT-sopimuksen 218 artiklan 5 kohdassa määrätään sopimuksen allekirjoittamista koskevan neuvoston päätöksen hyväksymisestä.

SEUT-sopimuksen 218 artiklan 8 kohdan mukaan neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä lukuun ottamatta SEUT-sopimuksen 218 artiklan 8 kohdan toisessa alakohdassa lueteltuja tapauksia, joissa neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti. Koska sopimuksen kaksi tärkeintä tekijää ovat kauppapolitiikka ja kehitysyhteistyö, äänestyssääntö tässä tapauksessa on määräenemmistö.

Neuvoston annettua allekirjoittamisluvan komission tehtävä on Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan mukaisesti edustaa unionia ulkoisesti.

- **Toissijaisuusperiaate (jaetun toimivallan osalta)**

Sopimus kattaa EU:n yksinomaiseen toimivaltaan, kuten yhteisen kauppapolitiikan piiriin, kuuluvia asioita sekä EU:n rinnakkaiseen toimivaltaan, kuten kehityspolitiikan piiriin, kuuluvia asioita. Se vahvistaa poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä EU:n ja Uzbekistanin tasavallan välillä. Sen vuoksi tarvitaan unionin tason toimia.

- **Suhteellisuusperiaate**

Sopimuksessa ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen EU:n ja Uzbekistanin tasavallan välisten suhteiden lujittamista koskevien politiikkatavoitteiden saavuttamiseksi, jotta voidaan edistää demokraattisia uudistuksia, oikeusvaltiokehitystä ja kestävää talouskehitystä keinona lisätä Uzbekistanin tasavallan vakautta ja turvallisuutta. Sopimus ei edellytä, että unioni muuttaa sääntöjään, määräyksiään tai normejaan millään säännellyllä alalla.

3. SIDOSRYHMIEN KUULEMISTEN JA VAIKUTUSTENARVIOINTIEN TULOKSET

- **Kuulemiset**

Neuvostolle on tiedotettu ja sitä on kuultu säännöllisesti asiaa käsittelevässä neuvoston työryhmässä, erityisesti Itä-Euroopan ja Keski-Aasian työryhmässä (COEST) ja kauppapoliittisessa komiteassa (TPC), neuvottelujen kaikissa vaiheissa.

Euroopan parlamentille on tiedotettu neuvotteluista säännöllisesti ja viipymättä koko neuvottelujen ajan.

Korkea edustaja ja komissio katsovat, että neuvoston neuvotteluohjeissaan asettamat tavoitteet on saavutettu ja että sopimusluonnos voidaan toimittaa allekirjoitettavaksi.

- **Vaikutustenarviointi**

Vaikutustenarviointia ei ole tehty, koska sopimuksella lähinnä päivitetään ja tehostetaan nykyistä kumppanuus- ja yhteistyösopimusta, eikä siihen siis sisällytetä merkittäviä uusia yhteistyöaloja, joilla olisi huomattavia taloudellisia, sosiaalisia tai ympäristövaikutuksia. Odotettu vaikutus on pääosin poliittinen: EU pyrkii vahvistamaan kumppanimaan poliittista suuntaa ja lisäämään EU:n poliittista pääomaa. Uzbekistanin tasavaltaan saattaa kohdistua myönteisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia, jotka liittyvät pääasiassa suunnitellun sopimuksen oikeusvaltiota, ihmisoikeuksia ja turvallisuutta koskeviin määräyksiin. Kaupankäynnin odotetaan myös kasvavan parantuneen liiketoimintaympäristön ansiosta, mutta se ei aiheuta

riskiä kummankaan osapuolen teollisuudenaloille, sillä Uzbekistanin tasavalta ja EU eivät kilpaile samoilla aloilla. Vaikutustenarvioinnin laatimisesta ei katsota saatavan sellaisia tuloksia, jotka olisivat oikeassa suhteessa käytettyihin resursseihin.

2024/0259 (NLE)

Ehdotus

NEUVOSTON PÄÄTÖS

Euroopan unionin ja Uzbekistanin tasavallan tehostetun kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 207 ja 209 artiklan yhdessä sen 218 artiklan 5 kohdan kanssa,

ottaa huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Neuvosto antoi 16 päivänä heinäkuuta 2018 luvan aloittaa Uzbekistanin tasavallan kanssa neuvottelut tehostetusta kumppanuus- ja yhteistyösopimuksesta.

(2) Osapuolten halutessa vahvistaa ja laajentaa suhteitaan kunnianhimoisella ja innovatiivisella tavalla neuvottelut tehostetusta kumppanuus- ja yhteistyösopimuksesta, jäljempänä ’sopimus’, saatiin menestyksekkäästi päätökseen parafoimalla sopimus 6 päivänä heinäkuuta 2022.

(3) Sen vuoksi sopimus olisi allekirjoitettava Euroopan unionin puolesta.

(4) Perussopimusten mukaisesti komission tehtävänä on varmistaa sopimuksen allekirjoittaminen sillä varauksella, että sopimuksen tekeminen saatetaan myöhemmin päätökseen,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

1. Hyväksytään Euroopan unionin ja Uzbekistanin tasavallan tehostetun kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen allekirjoittaminen Euroopan unionin puolesta sillä varauksella, että mainitun sopimuksen tekeminen saatetaan päätökseen.

2. Allekirjoitettavan sopimuksen teksti on liitetty tähän päätökseen.

2 artikla

Tämä päätös tulee voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona se julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja